

*Dokáže smrt jen brát,
nebo také dávat?*

LEGENDA O LADĚ

JANA
ŠVEC OVÁ

FRAGMENT

Legenda o Ladě

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

FRAGMENT

Jana Švecová

Legenda o Ladě – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

LEGENDA O LADĚ

JANA ŠVECOVÁ

FRAGMENT

Cover images © RCI.STOCK; Giuliano Del Moretto; Squeeb Creative; Anton Peichev; Nikolay Antonov; gstalker; Malchikova Olga; Maksym Gorpenyuk; Super Prin; Narupon Nimpaiboon; AlekseyKarpenko; Antares Light; donatas1205; maksola / Shutterstock.com
Text © Jana Švecová, 2022

ISBN tištěné verze 978-80-253-5712-5

ISBN e-knihy 978-80-253-5723-1 (1. zveřejnění, 2022) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-253-5724-8 (1. zveřejnění, 2022) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-253-5722-4 (1. zveřejnění, 2022) (ePDF)

Věnováno Martě.

Nikdy nezapomeň, že když dám všechno já, tak i ty.

Prolog

Mnich si povzdechl a odložil brk stranou. Právě dokončoval rozsáhlou část o křtu knížete Vladimíra, když se mu písma začínala rozmazávat před očima. Musel jim dopřát odpočinek.

Protřel si je a narovnal se, aby ulevil i pobolívajícím zádům. Byl rád, že žil sám v ústraní. S postupujícím věkem upřednostňoval teplé světlo svíčky, uklidňující praskání dřeva v peci a škrábání pera po pergamenu než strohý klášter, jehož chlad sálal ze stěn i z obličejů samotářských mnichů schovaných uvnitř.

K nelibosti ostatních bratrů se před několika lety uchýlil daleko od města na samý okraj lesa, aby mohl zůstat jen v obklopení vlastních myšlenek a věnovat se psaní svého letopisu. I přes to, že práci na něm obětoval ta nejlepší léta života, si nedokázal představit, že by je strávil jinou činností. Cítil neodkladnou povinnost zaznamenat zrod a historii své rodné země nejen se všemi jejími úspěchy, ale i strastmi.

Ztěžka se zvedl a vybelhal se ven do nadcházející noci. Postavil se na práh malé chýše. Navenek působila stejně chátrajícím dojmem jako on. Na tváři ho polaskala bríza vanoucí z hor. Kromě svěžího vzduchu s sebou přinášela i náznak jemné vůně rozkvétajících poupat. Jakmile se jí zhluboka nadechl, ihned si připadal o pár let mladší.

Už bylo načase, aby po dlouhých zimních měsících znovu přispěchalo jaro. Znovuzrození celého kraje viděl už nesčetněkrát a vždy přemýšlel, kolikrát se mu ještě poštěstí to znovu spatřit. Věděl, že mu nezbývá moc času.

Otálel venku tak dlouho, dokud poslední paprsky světla na jeho tváři nevystřídalo chladné sevření soumraku a na nebi se neobjevily první hvězdy. Svou mihotavou září ho pobízely, aby se vrátil zpět k práci.

S povzdechem se uchýlil do chýše. Zasedl za svůj stůl z poddajného lipového dřeva a dlaní skoro láskyplně přešel po pracovní desce, místy

narušené skvrnami od inkoustu. Zastyděl se, že je způsobil on sám nedbalým očišťováním brku.

Díval se na objemné dílo ležící před sebou, ale nemohl se přimět k pokračování. Vzpomínal na stovky, možná i tisíce prosezených hodin v knihovně hlavního města, které strávil pročitáním všech dostupných svitků. Nebylo snadné poskládat dohromady kusé informace společně s vlastními prožitými léty nebo příběhy získanými od ostatních, ale měl pocit, že se mu to povedlo, jak nejlépe mohlo. Výsledkem toho všeho byl stoh listů hustě popsaný slovy.

Připadalo mu skoro neuvěřitelné, že něco tak obsáhlého dokázal stvořit úplně sám. A teď by měl sepsat několik posledních stránek a své vyprávění ukončit, i přes to, že příběh jeho vlasti pokračuje dál. To, co přinese budoucnost, bude muset nechat na tom, kdo přijde po něm.

Otočil list na čistou, nepopsanou stranu. Rozvážně si pohladil šedivý vous a znovu sáhl po brku. Stíny jeho prstů se v měkkém světle svíčky zachvěly. Jejich třes by rád svedl na svůj pokročilý věk, ale věděl, že tentokrát ho nemůže obviňovat. To vše způsobovala nervozita. Podivný strach mísící se se vzrušením ze psaní závěrečných řádků.

Nemělo smysl déle otálet. Naslinil si rty a ponořil špičku pera do inkoustu. Tentokrát si dával dobrý pozor, aby ji důkladně očistil, než ji přenesl nad prázdný list. Jakmile zabořil hrot do papíru, inkoust se šířil do okolí jako morová rána, ale mnich se nedokázal přimět k prvnímu tahu.

Obvykle mu nedělalo problém nacházet ta správná slova, miloval, když mohl tvořit květnatá souvětí, kde každé písmeno mělo své pevně určené místo. Dnes to ale bylo jiné. Na této části zkrátka nechtěl nic zkazit. Myslí se mu sice míhaly ty nejvybranější výrazy, slova kolem sebe divoce tančila, ale zároveň opatrně našlapovala, jako kdyby nejprve zjišťovala, jestli k sobě opravdu patří.

Zakroutil hlavou, aby je usměrnil. S hlubokým nádechem sebral odvalu a začal váhavě psát první písmena poslední kapitoly. Zpočátku se zdála být křehká jako rané lístky prvosenek, ale s každým dalším tahem získávala nová slova na potřebné síle. Vtáhla autora do svého příběhu, až se obával, do jakých končin ho můžou zavést.

1. kapitola

Lada stála na cestě vedoucí k polozemnici, v níž bydlel Ilja se svou rodinou. Čekala na něj, až se vrátí z trhu ze sousední vesnice, kde obchodoval s dobytkem. Jeho otec si jako vesnický stařešina mohl dovolit vlastnit ty nejlepší kousky, za které byli ostatní sedláci ochotni zaplatit slušnou částku, i přes letošní neúrodu a krutou zimu.

Přitáhla si kabát blíž k tělu a toužebně se zadívala na jejich dům vyrůstající ze země. Z kouřových otvorů pod střechou k šedivé obloze unikaly úzké proužky dýmu a splývaly s ní. I když už se ve vzduchu vznášely první náznaky jarního tepla, nemohla se dočkat, až se posadí do vyhřáté místnosti.

S přicházejícím soumrakem se zklidňoval i život ve vesnici. Na návsi se z prodlužujícího dne radovaly jen hrající si děti, zatímco dospělí poklízeli kolem svých příbytků nebo na polích obstarávali dobytek, než se uloží ke spánku.

Lada přivřela oči, aby dokázala v ubývajícím světle zaostřit na přibližující se mužskou postavu. Rty se jí vzápětí roztáhly do širokého úsměvu, když rozpoznala Iljovu tvář, celou zarudlou po dni stráveném venku. Upravil si ušanku, zpod níž mu vylézaly střapaté konce hnědých vlasů.

„Čekáš na mě?“ zavolal na ni.

„A na koho jiného?“

Ilja k ní přišel a objal ji. Lada si to rozmyslela. Už se nechtěla schovávat u roztopené pece, raději by celý večer zůstala v Iljově hřejivé náruči.

„Tak pojď,“ pobídl ji. Jednu ruku nechal položenou na jejích zádech, když ji vedl k sobě domů. Sotva se přiblížili na doslech k polozemnici, ozval se zevnitř Olžin pronikavý výkřik: „Uklidněte se!“

Ilja s Ladou si vyměnili vševedoucí pohled. Olžin ostrý tón mohl znamenat jediné – znovu hlídala mladší sourozence sama. Ilja si stáhl

ušanku do čela, aby se připravil na bouři panující uvnitř, a otevřel dveře.

„Co je to tu za povyk?“

Společně s nimi se do místnosti pozval i chlad přicházející noci a ofoukl dvě neposedné děti. Malý Aljoška odhodil svého dřevěného koně stranou a následoval už rozeběhnutou Mášu směrem k Iljovi.

„Co pro mě máš, co máš?“ opakovala holčička a nervózním očekáváním si mačkala sukni.

Ilja přidřepł, aby si pohodlně koukali z očí do očí. Zatvářil se trochu nechápavě. „Já jsem ti měl něco přinést?“

Máša se zarazila. „Jo,“ špitla.

„Vážně?“ Ilja dál dělal hloupého, ale když viděl, jak se jí postupně vytráčí nadšení z obličejů, poklepal si rukou na bok. „Počkej, něco mě tu tlačí.“

Prázdná dlaň mu zmizela za kaftanem, a když se opět objevila, držela korálky hrající všemi barvami, které se v Mášiny rozjasněných očích jen zrcadlily.

Vrhla se kolem Iljova krku. „Děkuju!“

Lada si s úsměvem odložila kabát na truhlici v rohu naproti peci. Linulo se z ní příjemné teplo a poklidně plápolající plameny v topeništi halily celou místnost do měkkých naoranžovělých odstínů.

Za dubovým stolem seděla Olga. V chabém světle se pokoušela dokončit květinovou výšivku na bílé haleně, aby si ji mohla vzít na zítřejší oslavy příchodu jara.

„Podívej, Oljo, jsou skoro jako ty tvoje!“ chlubila se Mášenka svými novými korály a pyšně je ukazovala starší sestře.

Olga odložila košili stranou a usmála se. „Já myslím, že jsou ještě hezčí.“

„Aljoško,“ zavolal Ilja, když si všiml, jak se sápe po Mášině dárku. Jakmile si získal jeho pozornost, vytáhl vyřezávaného koně z bílého březového dřeva. „I pro tebe něco mám.“

Chlapec se vrhl po hračce. Nadšeně s ní zamával nad hlavou a okamžitě se sháněl po druhém koni.

„Buď ráda, že nemáš sourozence,“ prohodila Olga směrem k Ladě, zatímco pozorovala, jak si Aljoška strká koníka do pusy. Potom se s přísným výrazem obrátila k Iljovi. „A ty bys je neměl tak rozmazlovat!“

„Platí to i pro tebe?“ zeptal se, když jí před obličejem zamával barevnou látkou.

Olga mu vysmekla šátek z ruky a přehodila si ho přes hlavu. „Pro mě ne.“

Lada měla ráda jejich sourozenecké pošťuchování. Večery jejich rodin nemohly být odlišnější. Ona ty své obvykle trávila jen v přítomnosti zahořklé matky a mletím obilí, aby měly další den co jíst.

Posadila se na druhou lavici co nejbliž k rozpálené peci. Okamžitě se po jejím boku objevil Ilja, zastrčil jí prameny světlých vlasů za ucho a zašeptal: „Neboj, ani na tebe jsem nezapomněl.“

Jeho teplý dech ji pošimral na krku a vyvolal příjemné mrazení na zádech. Než se stihl dostat k tomu, co pro ni měl, vyrušil je staříčkový hlas: „Iljoško, právě včas.“

Na světlo se z vedlejší místnosti vybelhala shrbená postava opírající se o dřevěnou hůl. Jestli se někdo uměl upřímně usmívat, byla to právě babička Darja. Široký úsměv s několika chybějícími zuby dokázal rozradostnit vrásčitou tvář, která překonala více zim než kterákoliv jiná ve vesnici. Ilja se zvedl a přešel k babičce. Sklonil se k ní, aby ji mohl políbit na tvář. „O tvoje vyprávění bych nemohl přijít.“

„Přece jsi ho slyšel už tolikrát,“ mávla rukou.

„Ale pokaždé si ho užiju.“

Ilja pomohl babičce přejít k židli stojící na nejlepším místě u vyhřáté pece. Darja s heknutím dosedla a opřela se o svou hůl. Unavenýma očima přejela po osazenstvu sednice. „Kde jsou rodiče?“

„Venku u zvířat,“ odpověděla Olga.

Babička přikývla. Pohledem vyhledala Ladu, vedle níž se posadil Ilja. Ve stařenčině tváří se zračila nefalšovaná radost, když ji po dlouhé době viděla. Jedině ona měla pro jejich city pochopení, proto se nebáli je před ní dávat najevo. Dotýkali se nohama i boky, jako by nechtěli dopustit, aby je od sebe oddělila i jen nepatrná škvířka vzduchu.

„Ladunko, ráda tě vidím.“

„I já vás, těší mě, že jste stále zdravá.“

Darja se hlasitě zasmála. „Což o to, zdravá. Ještě kdybych nebyla tak stará.“

„Ale babičko,“ zavrtěla hlavou Olga. Přetáhla si na klín Aljošu, který se stále motal po světnici, a začala s ním zlehka pohupovat. „Raději nám vyprávěj o Moraně, Aljoška to ještě neslyšel.“

Klučík nevypadal, že by ho nějaký příběh zajímal, ale Máša zbystřila. „O Moraně? Já se budu bát.“

Olga poklepala na místo vedle sebe, aby se tam posadila. „Ale nebudeš.“

Ilja objal Ladu kolem boku. Když se na něj podívala, zašeptal: „Kdyby ses taky bála.“

Usmála se a položila si mu hlavu na rameno. Dokázala si představit, že by takhle trávila zbytek svých večerů. Společně se svou rodinou, vedle milovaného manžela a v obklopení starodávných příběhů.

Zvenku k nim dolehlo slabé zaskučení větru, který se marně snažil prodrat až dovnitř, jinak svorné mlčení přerušoval jen praskot dřeva v peci nebo třísknutí dvou dřevěných koníků o sebe.

Babička se zvolna pustila do vyprávění: „Kdysi dávno se na vzdálené Rusi střídaly kalné dny s nocemi tak mrazivými, že se zvířata ráno probouzela s bílými kožichy. Toho roku byla zima neobvykle tuhá. A i když jsme národ houževnatý, lidé umírali. Smrt si tentokrát nevybírala a do Velesovy říše odcházeli staří i mladí. Bývaly to rozhodně smutné časy.“

Babička se odmlčela a zavřela oči. Vypadalo to, jako kdyby se ve svých vzpomínkách přenesla do doby, kdy se příběh odehrával. Když se rozhodla pokračovat, otevřela jen ústa, oči nechala odpočívat.

„Kromě nemocí lidi trápil i hlad. Hlad tak strašný, že si matky odtrhávaly od pusy, jen aby mohly nakrmit své děti... jen aby děti mohly žít. Podobné neštěstí postihlo i jednu rodinu obyčejného sedláka. V době, kdy obvykle přebírá po Moraně vládu Lado, se zimní královně nechťelo vzdávat svého trůnu. Celá vesnice trpěla a všichni prosili, aby se do kraje vrátilo jaro. Ten sedlák se svou ženou a malou dcerkou byli ve stejně špatné situaci jako ostatní vesničané. Nebylo, kdo by jim mohl pomoci. Zbytky zásob dávali rodiče své dceři, aby alespoň ona měla plný žaludek. A protože nemoc nehleděla na to, koho postihne, vybrala si i sedlákovu ženu. Roznemohla se snad z hladu, snad ze zimy, to nikdo neví. A ani na tom nesejde.“

Lada zalétna pohledem k malé Mášence. Tiskla se k Olze a očima visela na babiččiných rtech. Jednou rukou se držela svých korálků.

„Ženu zachvátila horkost a po třech dnech blouznění skonala. Její muž, který ji miloval víc než cokoliv na světě, se nedokázal s takovou ztrátou smířit. Chyběla mu jeho manželka, dceruše zase maminka. Proto se rozhodl vyrobit ze zbytků slámy postavu se ženskými tvary. Představoval si, že je to jeho krásná žena, namlouval si, že alespoň touhle pannou dokáže nahradit matku, kterou potřebovala jeho dcera. A zima trvala dál.“

Darjuše se zatřásl hlas. Iljovo sevření na Ladině boku zesílilo, přitiskla se k němu ještě blíže. I přes to, že tenhle příběh slyšela nejednou, po každé ji z něj mrazilo, jako kdyby se jí dotýkala samotná Morana. Babička otevřela oči.

„Trvala dál. A sedlákovi se z hladu začala zatemňovat mysl. Místo slámového obličejů své zesnulé ženy viděl toho, kdo mu ji vzal. Viděl Moranu. Šílenou tvář roztahovala v krutém úsměvu, ze zákeřného zmrzlého srdce se šířil chlad. Kolem bledého obličejů se vznášely vlasy barvy havraních per, v očích hlubokých jako tůň se skrývala nelítostná radost nad osudem ubohých lidí, se kterými si zahrávala. Sedlák ten pohled nedokázal vydržet, proto jednoho dne, když se rozstonala i jeho dcera, vzal slaměnou pannu...“

Máša se naklonila blíže k babičce, aby jí neuniklo ani jediné slovo. I malý Aljoša se zaposlouchal do vyprávění. Dřevo v peci zapraskalo. Darja se dívala před sebe, ale jako by ani neviděla. Právě teď plně žila ve svém příběhu.

„... šel s ní k řece a hodil ji do vody, která konečně před několika dny roztála, ale jeho hlava posedlá běsy si toho nevšimla. Hodil ji do mocného toku a volal na ni: ‚Vzalas mi ženu, o dceru mě už nepřipravíš!‘ Potom se ještě dlouho díval na Moranin pokřivený obličej pod vodou. Proud ji unášel stále dál a dál, dokud mu nezmizela z dohledu. Jakmile mu sešla z očí, spadla z něj veškerá tíha. Mysl se mu projasnila a on si všiml tajícího sněhu a zpěvu ptáků. Do kraje přicházela naděje. Potom se vrátil domů, aby se postaral o svou dceru. Od té doby už věděl, že se všem znovu bude dařit dobře. Že vláda Morany ten rok skončila a už se nevrátí.“

Babiččina poslední slova se vytrácela do skoro neslyšitelného šepotu. Kdyby Lada příběh neznala, měla by problém slyšet, jak to celé dopadlo.

„A co ta holčička? Přežila?“ vyhrkla Máša.

Lada měla pocit, že na okraji Darjinych víček zahlédla sbírající se slzy, ale když stařenka mrkla a otočila hlavou ke své vnučce, podivný lesk z jejích očí zmizel.

„Ano, přežila. A každý rok se svým tatínkem vyhazovala slaměnou postavu, aby se zbavili zimy jednou provždy.“

„Takže to dělali jako my!“

Olga pohládila Mášu po hnědých vláscích. „Ne, je to naopak. To my pokračujeme v jejich zvyklostech. Od těch dob se zima v takové síle nikdy nevrátila, to ale neznamená, že si na Moranu můžeme dovolit přestat dávat pozor. I letos byla nezvykle krutá. Proto ji každý rok musíme vynášet a loučit se s ní.“

Máša přikývla a sklopila pohled do klína. Mezi dvěma prstíky převalovala jeden korálek z náhrdelníku. „Ale nelíbilo se mi to. Byl to smutný příběh.“

„I to k životu patří, Mášenko,“ promluvila roztřeseným hlasem babička Darja. „V každém smutném příběhu si ale musíme hledat to dobré. Maminka sice umřela, ale mohla žít dál ve své dcerce, pro kterou toho tolik obětovala. A díky její smrti si každý rok můžeme připomínat její příběh a příběh o tom, jak se jeden statečný muž dokázal vypořádat se samotnou vládkyní zimy a nám ostatním zajistil zimy mírnější. To jen tak někdo nedokáže.“

Na babiččině tváři se usídlil slabý úsměv, ale nedosáhl jí až k očím. Všichni v místnosti přemýšleli nad jejími slovy, každý z nich uvězněný ve svém vlastním světě. Jen Máša vypadala, že ji nepřesvědčila a byla by raději, kdyby to ta žena přežila.

Lada pozorovala Darju a nemohla se zbavit dojmu, že za celým tím příběhem se skrývá něco víc. Jako každý rok ji trápila jedna otázka, na kterou toužila znát odpověď. Ale až teď našla odvahu zeptat se.

„Skutečně se to stalo?“

Babička, s rukama opřenyma o pokřivenou hůl, se na ni dlouho dívala, než se pousmála. „Všechno je skutečné, pokud se tomu rozhodneš věřit. A teď, ptáčátka, už je čas, abych si šla lehnout. Tyhle staré kosti moc rády odpočívají.“

Olga k ní hbitě přispěchala, když viděla, jak se ztěžka zvedá. „Počkej, pomůžu ti.“

„Díky, Olinko.“

Darjuša se vděčně chytila nabízené ruky a nechala se odvést do postele. Lada pozorovala její nahrbená záda mizející ve vedlejší místnosti a přemýšlela nad jejími slovy. Palčivě si uvědomovala jejich tíhu a to, že se jejich význam nevztahuje jen k vyprávěnému příběhu, ale k celé situaci panující v Rusi. V rozdělené zemi, kde se dvě víry přetahovaly o moc, většina lidí tápala, čemu by vlastně měla věřit.

Dveře do sednice se náhle otevřely a dovnitř vešla Iljova matka následovaná jeho otcem.

„Ta zima se letos nechce vzdát,“ postěžovala si.

Mnula si dlaně zrudlé mrazem a několikrát si na ně dýchla. Lada se narovнала a ucítila, jak i Ilja strnul. Po doteku jeho ruky zůstal jen vytrácející se příjemný pocit.

„Ale maminko, vyneseme Moranu a přijde jaro!“ nadchla se Máša a vrhla se k matce, aby ji objala. Ta ji s úsměvem vyzvedla do náruče.

„To víš, že ano. Kde jsi vzala tak hezké korálky?“

„Ty jsou od Ilji.“

Matka stočila pohled k lavici. Jakmile spatřila Ladu, přívětivost v unaveném obličejí vystřídala přísná strohost.

„Lado,“ oslovila ji. Její tón dával jasně najevo, že pod jejich střechou není právě vítaná.

„Buďte pozdravena. Už jsem na odchodu,“ zamumlala, i když se jí to přičílo.

Chvatně prošla ke dveřím kolem stařešiny. Lehce sklonila hlavu, když ho mījela. Měla ho raději než matku Katju, už jen z úcty k jeho postavení.

Ilja vstal a chtěl ji chytit za ruku, ale nakonec si to rozmyslel. Jen hlesl: „Počkej, doprovodím tě.“

„Cestu domů snad dokáže najít sama, nemyslíš?“ zavrčela Katja.

Lada se zhluboka nadechla, aby neřekla něco, čeho by později litovala. Nebylo by moudré zkřížit jazyky se stařešinovou ženou. Zmohla se jen na prosté přitakání: „Ano.“

Pohledem naposledy vyhledala Ilju, usmála se a bez dalšího rozloučení vyšla ven. Rozčilení jí stoupalo do tváří, že si nejprve ani nevšimla zimy, která se jí zakousla do paží schovaných jen pod tenkou látkou šatů. Přes den sice mizela, ale v noci se stále odmítala vzdát své vlády.

„Lado!“ ozvalo se za ní.

Otočila se na Ilju, v ruce mával jejím kabátem.

„Něco sis zapoměla,“ poznamenal a přehodil jí ho přes ramena.

Rozpačitě stáli naproti sobě jako už tolikrát, když došlo na setkání s jeho rodiči. Nebylo to příjemným zážitkem ani pro jednoho z nich, proto je Lada poslední roky navštěvovala jen ve chvílích, kdy v předvečer jakýchkoli vesnických oslav Darja vyprávěla své příběhy.

Ilja se podrbal na zátylku. „Víš, Lado, promiň...“

Přerušila ho: „Nech toho. Ty nejsi ten, kdo by se měl omlouvat.“

Ilja sebou trhnul. „Jsou to mí rodiče.“

Lada sklopila pohled. To jí nemusel připomínat, moc dobře to věděla. A také znala jejich představy o Iljově nastávající. Bolestně si uvědomovala, že Ilja ctí jejich úsudek, a bála se dne, kdy mu vyberou vhodnou nevěstu nebo odmítnou dát požehnání k jejich sňatku.

Jako kdyby jí četl myšlenky, přistoupil k ní, vzal její obličej do dlaní a opřel se čelem o to její. Počkal, až se mu podívá do očí, a pak promluvil: „Víš přece, že nechci jinou než tebe.“

Lada přikývla. Otázku, jestli to ví i jeho rodiče, nechala nevyřčenou.

„Sejdeme se za svítání u Peruna?“ navrhl. „Mám pro tebe ještě ten dárek.“

Dala mu pusku na tvář na rozloučenou. „Ano. A teď už běž, ať se matka nezlobí.“

Ilja ji neochotně poslechl a s pokleslými rameny se vracel zpět k chalupě. Lada ještě chvíli postávala na místě, než se vydala domů. Zahleděla se směrem ke vzdálené řece oddělující jejich ves od zbytku světa. V měsíčním světle se kroutila krajinou jako obří stříbrný had. Lada se znovu nedokázala ubránit představě malé holčičky, která se nevyhnutelně musela stát starou ženou.

2. kapitola

Na světlající východní obloze zářila jen jediná hvězda Zorja Jutrenjaja. I ona už se brzy uloží ke spánku, jakmile otevře sluneční brány Dažbogova nebeského sídla. Zatím ale dohlížela na Ladu spěchající po rozbahněném poli.

Cvrlikající ptáci ji probudili ještě před úsvitem. Ráda znovu slyšela jejich hlasy, kterými se podíleli na přivolávání vesny. Tiše vstala a proplížila se ven, aniž by probudila pochrupující matku. Byla si jistá, že než se probudí, už bude dávat slepicím.

Procházela kolem spícího dobytka na vrchol kopce, kde rostl dubový háj. Několik zvířat líně zvedlo hlavu, když uslyšela začvachtání měknoucí půdy.

Jedna z krav zabučela. Lada si všimla bílého flíčku na jejím čumáku a zastavila se u ní. Byla to jedna z jejích nejoblíbenějších kravek.

„Ahoj, stará,“ pozdravila ji a podrbala na hlavě. Stračena znovu táhle zabučela.

„Já vím, holka.“

Konečky prstů zlehka přešla po žebrech rýsujících se kravce pod kůží a jejím bokem projelo několik trhavých záškubů. Lada se soucitně zadívala do smutných dobytčích očí olemovaných neuvěřitelně dlouhými řasami.

„Tahle zima nebyla lehká pro nikoho z nás, ale teď už bude dobře.“

Naposledy ji pohladila po čumáku, vstala a pokračovala do lesíka, kde ještě zůstávalo našedlé přítmí. Přistoupila k jednomu stromu a dotkla se teplými dlaněmi jeho pevné kůry. Se zavřenýma očima se několikrát zhluboka nadechla. Cítila, jak do ní proudí klidná síla přírody. Dějala to tak vždy, když se ocitla v dubovém hájku zasvěceném Perunovi. Spojením s jeho posvátným stromem mu vzdávala svůj hold.

Zamířila na palouk, kde se uprostřed v obklopení stromů skrývala hromovládcova modla. Dívala se pod nohy, jestli si nevšimne Iljových stop, ale ubývající sníh místy přerušovaly jen okrsky zvadlé trávy.

Porost postupně řídla, až se před ní otevřel okrouhlý nezalesněný plácek. Uprostřed se do výšky tyčil Perun vyřezaný do dubového sloupu, svůj stín vrhal na drobného Ilju. Lada prošla kolem jedné z kamenných nádob, které se bořily do země na každé světové straně. Měl se v nich udržovat mocný planoucí oheň, ale nyní na jejich dnech poskakovaly jen drobné plamínky po posledních zbytcích chraští.

Potichu došla až k Iljovi a postavila se po jeho boku. Z výšky na ni shlížel přísný Perunův obličej, neživýma očima si ji skoro rozzlobeně měřil. Strohé rysy lemovaly dlouhé prameny vlasů vytrácející se v okolním dřevě. Celý jeho výraz připomínal tmavé zatažené nebe okamžik předtím, než se rozběsí a zalije krajinu svým hněvem. Pod mohutnými vousy se skrývala sekera, hromovládcův symbol.

„Promiň,“ zašeptala.

Potřebovala to říct. Musela se ospravedlnit za ty skomírající ohně, za to, že sama ve spěchu zapomněla na obětinu, a především za to, že se nová nesmyslná víra vkrádá do srdcí jejich lidu. Perunův obličej vypadal ale stejně nepřístupně i po její omluvě.

„Proč se omlouváš? Tak pozdě nejdeš,“ zamumlal Ilja.

Lada se pousmála. „Ne, mluvila jsem k Perunovi. Něco bychom měli udělat s těmi ohni.“

„To je pravda.“

Lada sebrala z kamenného podstavce křesací kameny a následovala Ilju do lesa, kde se snažili posbírat to nejsušší chraští.

„Nad čím jsi přemýšlel?“ zeptala se ho.

Ilja se sehnul pro dlouhou větev a rozlomil ji vedví. „Ale... jen tak. Nad tím, jak je dobře, že se konečně začne dát pracovat na poli. Kdyby ta prokletá zima trvala ještě delší dobu, měli bychom všichni velké problémy. Už tak jsme spotřebovali skoro všechny zásoby.“

„Podobně jako v babiččině příběhu,“ doplnila Lada.

Ilja se omylem udeřil jednou větví do holeně a hekl. „Takovou zimu bych nikdy nechtěl zažít.“

Vysoko nad jejich hlavami zakrákala vrána. Přešlapovala na větvi a zírala na ně svýma korálkovými očima. Jakmile pochopila, že jí nepřinesou žádný užitek, zamávala křídly a odletěla.

„O udržování Perunova ohně by se měl starat koldun,“ zabručel Ilja, když přihazoval větve na ty poslední nejvytrvalejší plamínky.

Lada se pokoušela vytvořit jiskru nad chrastím, kde oheň vyhasl. „Asi má jiné věci na práci.“

Ilja se posadil na kamenný okraj nádoby. Byl tak vysoko, že mohl ve vzduchu pohodlně komíhat nohama. „Jo, pití kvasu je náročná práce.“

„Iljo,“ napomenula ho Lada. „Nemluv tak.“

„Jak tak? Říkám přece pravdu. Ten starý blázen je zalezlý jen ve svojí chatrči místo toho, aby se staral o dění ve vesnici a v okolním světě.“

Lada na to nic neřekla, jen dál křesala kameny o sebe. Nevadilo jí vtipkovat o koldunovi, ale nechtěla o něm hanlivě mluvit na půdě Perunova obětiště.

„Ještě řekni, že nemám pravdu,“ pokračoval. „A navíc si hraje na čaroděje. Kdybych každý den vypil tolik kvasu jako on, taky bych ti vyvěštil, na co by sis jen pomyslela.“

Lada se uchechtla: „To je pravda, už dlouho jsem ho neviděla bez džbánu v ruce.“

Konečně úspěšně vytvořila jiskru, která se uchytila na suchém troudu. Spokojeně se vrátila k Perunovi, aby k jeho nohám uložila křesací kameny.

Když se narovnávala, skoro se až lekla, protože jí Ilja nečekaně něco přehodil přes hlavu. Shlédla na svou hrud' a uviděla drobný vyřezávaný čtyřlístek. Byl tak lehký, že ho ani necítila. Vzala ho do ruky a přejela po něm palcem.

„Ten jsem nezískal na trhu, ale vyřezal pro tebe,“ ozval se nesměle. „Nedávno jsi říkala, jak jsi se mnou šťastná, a já chci, aby ses tak cítila napořád.“

Lada ho objala. „Děkuju,“ zamumlala mu do hrudi. Poklidný tlukot jeho srdce ji ujišťoval o tom, že je v bezpečí.

Z jejich souznění je vytrhlo další zakrákání. Lada otočila hlavu k vráně sedící na Perunově rameni. Znovu ji k sobě přitáhly hromovládcovy oči schované pod huňatým obočím. Když ráno opouštěla dům, zdálo se, že je čeká slunečný den, ale nyní se nad jeho hlavou stahovala tmavá mračna, díky nimž vzbuzoval daleko větší úctu.

„Vypadá děsivě,“ zamumlal Ilja. Bradou se jí opíral o temeno hlavy.

Lada neodpověděla. Prohlížela si Peruna, ale nepřipadal jí děsivý. Daleko víc na ni z dubového dřeva dýchala hromovládcova moc. Její přítomnost cítila nejen v samotné modle, ale v každém vzrostlém stromu, ve vzduchu naplněném napětím z přicházejícího deště, v záchvěvech větru, který ji laskal na tvářích.

Se zavřenýma očima se zhluboka nadechla. Teď a tady, v tomto okamžiku, se cítila svobodná. Nesvazovala ji tu žádná povinnost vůči matce, žádné nenávistné pohledy od Iljových rodičů, žádná hrozba nové víry. Byla tu jen ona, její milovaný Ilja a čistá příroda. I když tu volnost pocítila jen na krátký okamžik, bylo to osvobozující. A nechtěla se jí vzdát.

Otevřela oči a odtáhla se od Ilji jen na takovou vzdálenost, aby mu pohodlně viděla do obličeje. Odvážila se vyslovit myšlenku, která jí poslední týdny zaměstnávala.

„Iljo, pojď, utečeme spolu.“

Ilja se zamračil a vzápětí se rozesmál. Když se k němu ale Lada nepřipojila, opět zvažněl. „Co to říkáš, Lado?“

„Utečeme odsud. Půjdeme někam na jih, objevovat další kraje. Jenom ty a já.“

Ilja se na ni díval, jako by ji ani nepoznával. Obočí stáhl k sobě, ve tváři nechápavý výraz. „Jak by to asi bylo možné? Vyrůstli jsme tady, máme kde žít, s čím hospodařit. Jsou tu naše rodiny.“

„Copak tě nikdy nezajímalo, co se skrývá za naší vesnicí?“

„To přece vím. Za naší vesnicí je jiná vesnice. A za tou další vesnice. Potom možná město,“ snažil se odlehčit situaci, ale Lada se netvářila pobaveně. Vlastně vypadala docela zklamaně, že není nadšený z jejího nápadu.

„Víš přece, jak to myslím.“

„Já jen... máme tu všechno, Lado... všechno, co známe.“

Ladin zápal postupně vyhasínal. Věděla, že Ilja zde má všechno, co k životu potřebuje, ale ona chtěla víc. A především chtěla jeho. Bohužel si nemohla být jistá tím, že to tak bude, pokud zůstanou žít v jejich vesnici.

„Kdybychom odešli, neměli bychom nic,“ pokračoval Ilja.

Lada chytila jeho obličej do dlaní a naléhavě se mu zadívala do očí. „Měli bychom jeden druhého. To se ti zdá málo?“

Ilja se zhluboka nadechl. „Lado...“

„Ne, Iljo,“ přerušila ho. „Vím, co mi na to řekneš. Že tě přece mám a navždy budu. Ale copak ty tomu věříš? Myslíš si, že tví rodiče budou souhlasit, až jim řekneš, že se chceme vzít?“

Iljovo dlouhé mlčení bylo tou nejlepší odpovědí, jakou mohla dostat. „Víš co, zapomeň na to,“ mávla rukou. „Byl to jenom takový nápad.“

Ilja si prohrábl kaštanové vlasy a povzdchl si. „Lado, já moc dobře chápu tvoje obavy. A byl bych asi úplný hlupák, kdybych je taky neměl. Ale teď nemůžu opustit svoji rodinu, když je celá země rozpolcená.“

Lada chápavě přikývla a pohládila ho po tváři. Iljův smysl pro rodinu a povinnost vždy obdivovala. Jako stařešinův nejstarší syn měl své pevně dané místo ve vesnici a po otci přebíral hodně zodpovědnosti, které se nemohl vzdát. Ale i přesto se tajně odvážila doufat, že pro něj znamená stejně a možná i víc než jeho rodina. „Já vím, jenom jsem se na chvíli zasnila a zase žila ve světě, jak jsme ho ještě donedávna znali.“

Ilja jí vtiskl pusu na čelo. „A zase budeme.“

Lada se usmála a pokračovala: „Víš... jenom jsem chtěla zažít nějaké dobrodružství. Jako něco z těch příběhů babičky Darji.“

„Darjuša si ráda vymýšlí. Nedivil bych se, kdyby se polovina z toho ani nestala.“

„Takže ty jim nevěříš?“

Pokrčil rameny. „To jsem neřekl, samozřejmě jim věřím. Babička je jenom ráda tajemná. Podle mě si ty příběhy sama přikrášluje, aby nás víc bavily.“

Lada mlčela. Milovala staré legendy a věřila všem přesně tak, jak si je lidé mezi sebou po pokolení předávali. Nepovažovala je jenom za nějaké nesmyslné povídačky, které by se měly vyprávět za dlouhých zimních večerů. Bylo v nich mnohem víc. Spousta z nich v sobě skrývala ponaučení, odhalovala slabiny a přednosti lidských povah a nesla v sobě dědictví. To vše by bez věřících lidí úplně zaniklo.

„Měli bychom jít, zvedá se vítr,“ ozval se Ilja.

Ruku v ruce opustili palouk. Lada se na okraji hájku ještě naposledy ohlédla na Perunovu modlu, okolo které plály ohně. Doufala, že se jí to jen nezdálo, ale hromovládčova tvář vypadala skoro spokojeně.

3. kapitola

Při jejich návratu do vesnice se ostatní teprve probouzeli. Ranní klid přerušovalo jenom vrzání starého povozu a vozkovy pobídky, kterými popoháněl rozespalého koně. Na Ladinu sukni dopadlo od kol několik blátivých kapek, když kolem nich projížděl.

„Hej!“ ozvalo se za nimi.

Lada se otočila a spatřila udýchaného Vasju, jak se k nim řítí.

„Vasjo? Co se stalo, že už vstáváš?“ poškádlil ho Ilja.

„To tvoje sestra se stala,“ odsekl.

Lada si až teď uvědomila, co ho s Olgou dnes při vítání jara čeká, a rozesmála se. Nemohla se dočkat, až uvidí Vasjův pokus o oslavný tanec. „Už ses naučil všechny kroky?“

Vasja se zatvářil, jako kdyby se zakousl do zkaženého zelí. „Snažil jsem se.“

Ilja ho chytil kolem ramen. „Snad tě naše milá Olinka příliš netrápí.“

„Olinka? Radši bych přepral tisíc bohatýrů, než se ještě jednou pokusil tancovat s Olgou,“ rozhorlil se Vasja.

„Tak to už se toho vašeho boje nemůžu dočkat,“ zasmál se Ilja.

Lada se jí musela zastat: „Nechte toho, Olga není tak děšivá.“

„Že není? Tak jí někdy zkus šlápnout na nohu,“ zamrmlal Vasja.

„Víš co, Vasjo, přenechám ti tu čest. Teď už ale musím jít domů.“

Natáhla se k Iljovi, aby mu dala letmou pusou na rozloučenou, a Vasju poplácala po tváři. „Uvidíme se při zdobení Morany.“

Vasja jenom něco nesrozumitelného zabručel, než se znovu obrátil k Iljovi, aby si dál mohl stěžovat na Olgu.

„A co mám podle tebe dělat? Sám jsem rád, když mi Olga celé dny nenadává,“ zaslechla ještě Ilju, když už zahýbala na cestu vedoucí k jejich polozemnici.

Musela se sama pro sebe pousmát. Z letošních oslav měla opravdu dobrý pocit, lepší dvojici na závěrečný slavnostní tanec vybrat nemohli. Panovačná Olga se svými tmavými vlasy a mrazivým hlasem a milý, světlovlasy Vasja, který si nejrady sám někde pískal na píšťalku, by nemohli být rozdílnější. Stejně tak jako Morana a Lado, které oba dva měli představovat.

Zašla za dům pod přístřešek, kde hřadovalo několik opelichaných slepic. S matkou žádná jiná zvířata nevladnily, ale alespoň to málo jim stačilo, aby za vajíčka mohly vyměňovat různé věci, co právě potřebovaly.

Jakmile vzala do ruky ošatku, slepice se k ní za šíleného kvokání seběhly. Rozhodila několik zrn na zem a sledovala je, jak se jedna přes druhou strkají a každá z nich chce ukořistit co nejvíc pro sebe podobně jako lidé. I když už dávno měly dost, potřebovaly víc a víc. Hodila jim ještě dvě hrsti, než se vrátila do domu.

Vstoupila do světnice. Za poslední měsíce se jí začínala zdát příliš těsná. Jako kdyby vzduch uvězněný mezi čtyřmi stěnami malé místnosti Ladu dusil místo toho, aby ji udržoval při životě.

Matka už byla vzhůru a seděla na lavici u pece. V ruce držela opotřebovanou halenu a snažila se ji hrubými záplatami vyspravit. Sotva zvedla oči, když Lada vstoupila dovnitř, ale i přes to si všimla zabláceného lemu její sukně.

„Kudy jsi chodila?“

„Jenom ke slepicím,“ odpověděla vyhýbavě Lada.

Matka zabručela. Pokud jí to nevěřila, další připomínky si nechala pro sebe. Místo toho se jí zeptala: „Jedlas?“

„Ne.“

„Tak se najez. Kdo by jinak stál o takovou slabou holku,“ zahuhlala skrz jehlu, kterou svírala mezi rty, aby mohla udělat uzel na záplatě.

Lada musela bez řeči poslechnout, i když se jí jíst nechtělo. Přiložila do pece a na vršek hodila dvě pšeničné placky.

„A koukej se spravit, takhle přece nepůjdeš na náves.“

„Chtěla jsem se převléct, až poklidím sednici.“

Matka se dál věnovala šití, aniž by se na ni jenom podívala. Už neodpověděla. Lada tiše postávala u pece a čekala, až se placky ohřejí.

Nejraději by už dávno byla ve vesnici nebo někde s Iljou, jen aby se nemusela stát terčem dalších poznámek.

Pozorovala matčiny rychlé pohyby, jak i v mdlém světle, klestícím si cestu dovnitř skrz dvě malá okna, byla schopná přesně propíchnout látku tam, kde potřebovala. Na konec jehly tlačila holým palcem, zhrublým po celoživotní těžké práci, že jí ani nevadil tlak směřující do stále stejného místa.

„Co ten Ilja?“ ozvala se náhle.

Lada sebou překvapením trhla. Matka se na něj nikdy nevyptávala, málokdy projevila zájem o to, co se děje v životě její dcery.

„Má se dobře,“ odpověděla neurčitě, protože přesně nechápala, co by vlastně chtěla vědět.

Vzala si placky a posadila se na lavici vedle matky. Bez nadšení si z jedné ukousla a pomalu žvýkala. Za ta léta už si na jejich nijakou chuť tak zvykla, že si bez ní nedokázala představit den. Málokdy si mohly dovolit něco lepšího než placky a zelnou polévku, ale Ladě to nevadilo. Hlavně že měly co jíst.

„Radím ti dobře, holčičko, nevzdávej se ho.“

Lada přestala kousat a otočila hlavou k matce, která stále jednotvárně pracovala. Propíchlá látku, vytáhla jehlu, propíchlá, vytáhla.

„Ten Ilja ti dokáže zajistit budoucnost, jakou jsem já nemohla.“

Až s touto větou se na ni podívala. V unavených očích se poprvé za dlouhou dobu objevil živý lesk.

„To... to nezáleží jenom na mně, jeho rodiče mají docela zásadní slovo,“ zakoktala se Lada.

Matka se vrátila k rozdělané práci. „Tak se jim snaž zalíbit.“

Placky v Ladině ruce najednou ztěžkly. Jako kdyby se o to celou dobu nesnažila. Odložila je stranou a vstala. Beze slov vzala koště a začala poklízet.

Po celou dobu ji zaměstnávaly myšlenky na Ilju a jeho rodinu. Nevěděla, proč přesně by jim měla vadit. Jediný zločin, kterého se dopustila, byl ten, že si dovolila zamilovat se do stařešinoва syna, i když patřila mezi ty chudší ve vesnici. Iljovi rodiče si představovali, že si jejich nejstarší syn vezme nějakou dceru bohatého statkáře a společně spojí svoje

hospodářství. Ona nic takového nabídnout nemohla. Snad jen kromě deseti slepic.

Do tváří jí začala stoupat horkost. Musela okamžitě ven a přestat zabředávat do myšlenek, které ji v noci okrádaly o spánek. V rychlosti dokončila práci a převlékla se do bílé haleny s nadýchanými rukávy. Na ni natáhla černý sarafán s dlouhou sukni a v pase ho utáhla zeleným páskem, který ladil s výšivkou drobných lístků kolem hranatého výstřihu.

„Jdu do vsi,“ oznámila matce.

Žádná odpověď.

Otevřela dveře a na prahu se ještě zarazila. Věděla, že to bude zbytečná otázka, ale stejně se zeptala: „Přijdeš na vynášení Morany?“

Propíchlá látku, vytáhla jehlu, propíchlá, vytáhla.

„Ne.“

Lada sklopila oči k zemi a zavřela za sebou. Zhluboka se nadechla čerstvého vzduchu a rozhlédla se. Z okolních polozemnic už se sbíhali na návěs děti a všichni mladí. Děvčata ve výrazných barevných sarafánech, chlapci v bílých košilích na lemech zdobených výšivkami. I několik starších obyvatel se podél hlavní cesty postupně shlukovalo do skupinek, ve kterých popíjeli kvas a těšili se pohledu na své ratolesti.

Nic se nezměnilo. Už jako malá pozorovala rodiče se svými dětmi, jak si společně užívají všechny slavnosti. Několikrát se snažila matku přemlouvat, ať se na ni jde alespoň podívat, když bude s ostatními děvčaty tancovat, ale pokaždé bezúspěšně. Její matka se z nějakého důvodu nezapojovala do dění ve vesnici, ať už se jednalo o svatbu, pohřeb nebo oslavy během roku. Lada se pokoušela předstírat, že na tom nezáleží a nemrzí ji to, ale jen lhala sama sobě. Snad i tohle byl jeden z důvodů, proč se tolik odcizily.

Cestou si zaplétala vlasy do dlouhého copu, jako to dělala všechna děvčata, a snažila se naladit na všeobecné okolní veselí. Kývala hlavou a s úsměvem zdravila, když mýjela ostatní vesničany.

„Vasjo!“

Stačil jediný Olžin rozzuřený výkřik, aby ji dokázal vytrhnout ze zasmušilé nálady. Rychlým krokem se vydala ke svojí kamarádce, která

stála na návsi kousek od slaměné Morany. Okolo ní pobíhaly děti a připravovaly ji na cestu do Velesovy říše.

Na okraje návsi přinášeli chlapci lavice a dlouhé stoly, jež se brzy budou prohýbat pod džbány kvasu, slavnostními koláči, chleby a pečinkou. Jen málokdy si vesničané mohli takhle dopřávat, ale příchod jara se musel oslavit chutným jídlem a zapít zlatavým kvasem.

„Jak to, že to ještě neumíš? Procvičujeme to už dva týdny!“

Olga rozhazovala rukama na všechny strany, před ní se jako zbitý pes krčil Vasja.

„Já myslím, že to umím docela dobře.“

„Docela dobře? Máš to umět výborně.“

„Snad ti Vasja nepodupal střeвиčky,“ ozvala se Lada.

Svoji poznámky zalitovala v okamžiku, když se na ni Olga otočila s plameny v očích. Výmluvně ukázala na svoje válenky. Za jejich zablácené špičky mohl i Vasja.

„To není moje chyba!“ bránil se.

Olga se na něj obořila: „Ne? A čím teda? Myslíš, že si sama šlapu na boty? Pojď, ještě jednou.“

Položila unavenému Vasjovi ruce na ramena a on ji chytil okolo pasu.

„No tak, stiskni mě pořádně.“

Vasja zaryl prsty hlouběji do jejího kabátu, až mu zbělely jejich špičky. Vyčkával, a jakmile kývla, ukročil doprava zároveň s Olgou. Tím si vysloužil další napomenutí.

„Vasjo! Já jdu doprava, ty doleva. Znovu!“

Tentokrát se jim povedlo načasovat první krok, a dokonce dělat pohyby, které se blížily nějakému tanci. Olžiny rozpuštěné vlasy energicky vlály ve větru jako vraní perutě, na tváři se jí usídlil zarputilý výraz plný soustředění. Lada musela uznat, že pokud se někdo dokáže vyrovnat samotné vládkyni zimy, je to právě Olga.

Kdežto Vasja vypadal na pokraji zhroucení. Na čele mu z usilovné snahy vyskočily krůpěje potu, které se slily v drobné pramínky, a stékal mu do očí. Musel neustále mrkat, aby je vyhnal pryč a nebránily mu ve výhledu.

„Tak co na ně říkáš?“ přitočil se k ní Ilja.

Lada se zasmála. „Musíš se ptát? Je to dokonalý pár.“

V tu chvíli Vasja zakopl o vlastní nohu, a kdyby ho Olga nedržela, skácel by se na rozblácenou zem. Olga tentokrát jeho přešlap nechala na pokoji, jenom nespokojeně obrátila oči v sloup.

„Ona na něj nevyjela? To je pokrok,“ poznamenal Ilja.

„Jen si nemysli, o to horší to bude příště. Už máte nazdobenou Moranu?“

Ilja vzal Ladu za ruku a dovedl ji doprostřed návsi. Děti právě dokončovaly práce na slaměné postavě nasazené na dřevěné tyči. Na těle jí vlála volná bílá halena s červenou výšivkou na lemech rukávů a stejný vzor rudých květů protkával spodní okraj sukně. Místo náhrdelníku se jí na krku houpal věnec z cibulí a slepičích skořápek, na hlavě se třepotaly stužky hrající všemi barvami.

Máša právě črtala do slámy obrovské černé oči a rozšklebenou pusou. „A už nás nech na pokoji,“ zamumlala, když dokončovala rovnou rýhu místo nosu.

Jakmile byla Morana přichystaná, jeden z dospívajících chlapců, Saša, nasedl na koně a vyzvedl ji do vzduchu. Lehce se zakymácel na holém koňském hřbetu při zdvihání Morany vysoko nad sebe. Lidé zájásali a vytvořili dlouhý průvod, který se v čele se Sašou vypravil k řece.

Vepředu okolo bělouše skotačily nejmenší děti a tahaly ho za dlouhou hřívu propletenou červenými a zelenými stužkami. Lada zalitovala dobře rostlého koně. Po vynesení Morany ho musí obětovat vodjanojovi, vládci řeky, aby se přes rok nehněval a nevyléval vodu ze svého koryta.

Za dětmi tancovali mladí a průvod uzavírali rodiče se staršími prarodiči, z nichž někteří potřebovali pomoc, aby po nevládné zimě dokázali znovu rozpohybovat ztuhlé končetiny. Úplně na konci řady několik kroků od ostatních se klátil koldun.

Celý průvod výskal, jásal, jeden hlas překřikoval druhý, někteří boučali do bubínků, jiní točili řehtačkami nebo brnkali na citeru, až se všechny zvuky slily do jednotného nesouladu, který svým zvláštním způsobem zněl jako ta nejlepší píseň.

Veselý povyk občas přerušily výkřiky urážející vládkyni zimy.

„Zmiz, Morano!“